

Alkoholism och ärftlighet

Publicerad 24.4.2017

Alkoholism är en kronisk sjukdom som kännetecknas av upprepad och tvångsmässig användning av alkohol trots de hälsomässiga och sociala olägenheter som alkoholen orsakar. Alkoholism är ofta förknippad med en ökad alkoholtolerans och ett fysiskt beroende till följd av kontinuerlig alkoholanvändning. Det fysiska beroendet tar sig uttryck i abstinensbesvär efter att alkoholanvändningen upphört.

Man vet att alkoholism förekommer i släkter, vilket tyder på en ärftlig bakgrund. Den ärftliga bakgrunden till alkoholism har upprepade gånger bevisats i befolkningsundersökningar, såsom tvilling- och adoptionsstudier. En ärftlig bakgrund, det vill säga de gener som individen ärver från föräldrarna, förklarar ungefär hälften av risken att insjukna.

Även om arvsmassan inverkar på förekomsten av alkoholism, finns det ingen enskild gen som skulle producera alkoholism oavsett faktorer i omgivningen. Därför talar man hellre om en kombination av gener som ökar risken för att en individ insjuknar i alkoholism under bidragande omständigheter. Sådana riskfaktorer i omgivningen är till exempel traumatiska upplevelser i den tidiga barndomen. Att insjukna i alkoholism är därför alltid ett resultat av växelverkan mellan arvs- och omgivningsfaktorer.

Att utreda den ärftliga bakgrunden till alkoholism är svårt, eftersom det är en sjukdom som förekommer i många former. Dessutom är alkoholism ofta förknippad med andra psykiatriska sjukdomar, såsom ångestsyndrom och affektiva syndrom, antisocial personlighetsstörning och andra missbruksstörningar. Till exempel rökning hör starkt ihop med alkoholism.

Enligt vår nuvarande kunskap finns det hundratals eller till och med tusentals gener som inverkar på risken för alkoholism, och det finns ingen enhetlig uppfattning om hur de här generna producerar en individ som har benägenhet för beroende. Eftersom utvecklingen av alkoholism i stor utsträckning anses vara relaterad till hjärnan, är det troligt att det stora antalet gener som har med de grundläggande processerna i hjärnfunktionerna att göra också förmedlar risken för beroende. Till exempel alkoholens målproteiner i hjärnan samt ett flertal gener i signalsubstanssystemen som deltar i styrningen av motivation och emotioner har kopplats till alkoholism.

Man känner också till gener som skyddar mot alkoholism. Genen som producerar det enzym (aldehyddehydrogenas) som bryter ner acetaldehyd, den första produkten vid ämnesomsättningen av alkohol, finns i en form som producerar ett dåligt fungerande enzym. Hos personer som bär denna form, som är förekommer särskilt i Östasien, ansamlas stora mängder acetaldehyd i kroppen när de dricker alkohol, vilket leder till hudrodnad, hjärtklappningar och illamående och på så sätt effektivt håller tillbaka alkoholdrickandet.

För närvarande är genealogi det enda verktyget för att bedöma den ärftliga risken för alkoholism. Syftet med de nya genetiska studierna är att hitta de gener som ligger bakom denna disposition och som man också kunde basera sig på för att utveckla nya behandlingsformer.

Petri Hyytiä

Docent, Helsingfors universitet

link

Källor ►

Källa till webbadress:<https://paihdelinkki.fi/sv/databank/informationssnuttar/alkohol/alkoholism-och-arftlighet>